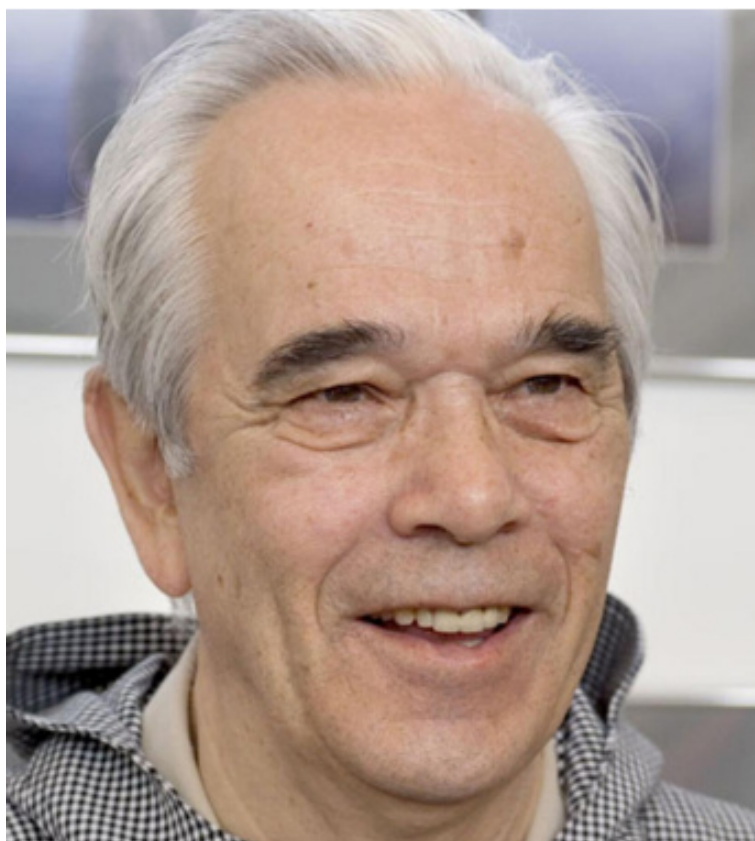

To tekster af Finn Lyng

Indledning

FINN LYNGE blev født i Nuuk i 1933. Som barn kom han til Danmark, hvor han blev student. Herefter studerede han dansk og fransk på Københavns Universitet.

I 1957 indtrådte han i Oblatfædrenes orden, fordi den havde erfaring med mission blandt eskimoer i Alaska. Efter studier i Frankrig, Italien og USA blev han som den første og hidtil eneste danske inuit præsteviet i 1963. Året efter kom han til Danmark, hvor han fungerede som præst i Danmark og Grønland indtil 1976.

Herefter bestred han en lang række stillinger i det grønlandske samfund og i hjemmestyrets tjeneste. 1979-1984 var han Grønlands repræsentant i EU-Parlamentet og 1993-1995 ministerråd ved den danske udenrigstjenestes Grønlandsrepræsentation i Bruxelles. På et tidspunkt var han også informationschef for Hjemmestyret og chef for den grønlandske radio og indtil 2003 seniorrådgiver ved Grønlands Hjemmestyre i København. Derudover var han medlem af Repræsentantskabet for Verdensnaturfonden og medlem af bestyrelsen af Dansk udenrigspolitisk Selskab.

Lynges var en dygtig og klog debattør og skrev en lang række bøger, der især handler om identitet og de oprindelige folks ret til at udnytte naturens vildtlevende ressourcer. Han døde den 31. marts i år i en alder af 80 år.

Vedlagt testamentet fandt Finn Lynges enke Rie Oldenburg en seddel med besked på, at nedenfor gengivne breve, af hvilke det sidste nærmest har karakter af en prædiken, skulle tilsendes VEOK til offentliggørelse med ønsket om "God vind fremover".

Selv om næppe alle VEOKs medlemmer vil være enig i alle Lynges synspunkter, vil vi med glæde imødekomme hans ønske og prise os lykkelige over, at vi lever i en tid, hvor det er muligt for et menneske at kunne bruge sine evner til gavn for sine medmennesker, selv om kirken ikke længere har brug for én.

Overskriften på den første tekst samt bemærkninger i skarp parentes skyldes formanden.

1. Én gang præst, altid præst

Helsingør, 30.10.99

Kære

Tak for dit brev. Det blev jeg meget glad for. Et menneskes menneskelige reaktion på et menneskes anliggende.

Der er mange ting at reagere på, men her vil jeg kun holde mig til en ting: hvorfor i himlens navn, spørger du, bliver jeg dog hængende i den kirke? Som åndelig talt lænker mig på hænder og fødder, og murer mig inde? Et ganske rimeligt spørgsmål, omstændighederne taget i betragtning.

Svaret er ligetil: der er tale om noget jeg er, der er ikke tale om et sted, som jeg kan vælge til eller vælge fra.

Spørgsmålet kan også besvares på en anden måde: hvert eneste led i den universelle kirkes trosbekendelse får mit uforbeholdne JA. Den tilbagevendende oplevelse i kirkeåret er påskenat, hvor et af elementerne i den oldkirkelige liturgi består i, at præsten spørger menigheden, sætning for sætning separat: tror du på Gud Fader (osv.)? (Svar) Tror du på hans enbårne Søn (osv.)? (Svar) Som blev korsfæstet, døde og opstod (svar) ... osv. osv. Efter hvert spørgsmål gøres en lille pause, og menigheden, hver af os, svarer højt og tydeligt: Ja, jeg tror!

For mit vedkommende kommer det JA inde fra centrum, og det er et ja til hele det centrale register af den overleverede trosarv. Hele registeret, ikke frasortert dit og dat, som protestanter har for vane, når der er noget, de ikke kan lide, eller ikke synes, de kan forstå.

Sagt på atter en anden måde: trosmæssigt har jeg ikke skyggen af et problem med at være katolik. Der, hvor problemet opstår, er den måde, hvorpå kirken er katolsk. I praksis er den simpelthen ikke katolsk nok, ikke universel, åben og altfavnde nok, ikke tolerant og vidsynet nok, ikke human nok. Alt det har en million konkrete årsager og forklaringer, der har at gøre med historiske omstændigheder, kultursammenstød, irrelevante og misforstået hensyn så som f.eks. magt-politik og al den slags. Jeg har intet problem med, at der eksisterer en læremynsighed. Men det er den selvrådige, paternalistiske og til tider meget snæversynede måde, hvorpå den udøves, der ikke er til at have med at gøre.

Jeg ønsker at stå inde for den kristne tro, som den kommer til mig i en historisk ubrudt linie siden dengang. Men konciler, kirkefædre eller magisterium har f.eks. aldrig principielt udtalt, at man skulle være trosmæssigt forpligtet til at bruge den noget nær gudsbespottelige titel af "Hellig Fader" med stort, når talen falder på biskoppen af Rom, for nu at tage et lidt trivielt eksempel.

Intet koncil har udtalt, at man som kristen er forpligtet til at lade sine tanker eller skrifter censurere i romerbispens forgemakker. Det er bare en dårlig vane, en rigtig dårlig vane, der har sin forklaring i dels Roms rødder bagud i en tradition med et enestående kontrol- og organisationstalant, dels menneskenaturens almindelige trang til at have styr på alting, som af historiske grunde har haft særlig godt tag i romerne. Kom ikke og sig, at det at være katolik forpligter én moralsk eller religiøst til at have sympati for inkquisitionen og dens kontemporære former.

Præster kan være aktivt involveret i folkemordet i Ruanda, uden at de af den grund degraderes i systemet, men vé dem, hvis de gribes offentligt i at ligge i med en kvinde. Men intet koncil har nogensinde vedtaget, at det sjette bud skulle være vigtigere end det femte. Det fænomen skyldes det pelviske syndrom, den evindelige understrøm af manikæisme, der alle tider har redet kristendommen som en mare. Det er ikke Kirkens lære, at det skal være sådan.

Og sådan kan man blive ved.

Du vil sige: ja, Finn, det er meget godt, men her kommer du jo personligt i klemme. Din kirke spærrer dig inde, åndelig talt, og forbyder dig at lade dit lys skinne, sådan som selveste Vor Herre ellers har givet dig besked på, så det ikke kan misforstås [nemlig under præstevielsen]. Så må du jo gå. Du er en fri mand! Og dit folk, og den kirke, som er dit folks historiske realitet, de har brug for dig. Hvad dølen nøler du efter?

Svaret er: jamen jeg bliver, hvor jeg er, fordi det er det eneste, jeg har fred med, selvom det river og flår. Sikke en selvmodsigelse. Men sådan er det. Kirkens ledelse tror, den kan tillade sig at kassere tusinder af veluddannede og velintentionerede arbejdsfolk, der er omgivet af hvide marker til alle sider, og det er Kirkens ledelses eget selvskabte problem. Og selvfølgelig et forfærdeligt problem for høstfolkene, der har en indre stemme, de ikke kan få til at tie, som tilsiger dem, at det er deres eget meget personlige ansvar at høste og bringe i hus.

Jamen, vil du sige, når den situation er blevet erkendt, er det så ikke høstens nødvendighed, som tager prioritet? Bør høstarbejderen, som selv har det så skidt med ikke at kunne komme i gang med arbejdet, bør han så ikke finde sig en anden sjakbejs?

Joh ... det kan man vel sige. Lad mig sige: gid det var så nemt. Der er jo det ved det, at skulle jeg overveje noget sådant, ville jeg komme til at stå overfor andre og nye betingelser, som jeg ikke kan stå mål til. At virke som "almindelig" grønlandsk præst forudsætter en konversion tilbage til lutherdommen. Det kan jeg ikke, for jeg er uenig i dens lære. Der er i den forbindelse en hel del ting, jeg kan pege på, men lad mig nøjes med tre, som er væsentlige for mig. (1) Der er mere end to sakramenter, og (2) der er, ret forstået, noget der hedder messeofret. Og (3) jeg kan ikke lide Luthers summariske forkastelse af enhver form for helgendyrkelse. Jeg vil ikke gå nærmere ind på de ting her, diskussioner af den type har jo aldrig været hensigten med denne korrespondance, men hvis du vil, skal jeg gerne ved lejlighed uddybe ovennævnte tre punkter mundtligt. Men det er tilfældigvis tre punkter, disse ovenstående, som betyder meget for mig rent personligt. Jeg nævner dem blot for at sige, at indvendig, ja da er jeg altså katolik, og bliver vel aldrig andet. Hvorfor skulle jeg dog ændre mening om de ting her på tærskelen til støvets år.

Og så vil jeg jo aldrig kunne være præst i den grønlandske folkekirke, som i kølvandet af dansk-norsk lutherdom, og passende belært herfra, nødvendigvis må forkaste og tage afstand fra sådan papistisk vranglære. Jaja.

Problemet for mig er ikke, at kirken er katolsk, for det er også jeg (flot formuleret, hva!), nej det er dens måde at være det på, som er en slem omgang, og som ødelægger meget for mange mennesker, inklusive mig selv.

Men, som de siger i udlandet: "If you have a problem, use it!" Min egen personlige situation bringer to ting med sig, som ikke ville have været mulige ellers: til den ene side en nødtvungent større fordybelse i troens ting, med et mere intenst bønsliv og tættere bibellæsning, guld værd er den slags, og det er landvindinger, som i sig selv er det hele værd, og til den anden side en rastløshed og søger efter en rolle eller en funktion udenfor romerhierarkiets rækkevidde, hvor jeg på sæt og vis vil være i stand til at fungere som præst i praksis, uanset hvad en Martensen, Kozon eller Johannes Paul den Anden vil mene om det. For deres prioriteter i dette stykke svarer ikke til Guds, skal jeg hilse og sige. Og det er god paradoxal katolsk teologi, at man skal lyde Gud i sin samvittighed, ikke blot mere end mennesker, men også mere end selveste Kirken og dens læremyndighed.

Hvordan kan man fungere som freelancepræst? Udstødt det ene sted fra, uacceptabelt det andet sted, og det er på trods af, at man står for en ganske almindelig, normal kristendomsopfattelse, med common sense-prioriteter, som ingen gængse kirkesamfund vil være uenig i, en god uddannelse filosofisk og teologisk og ganske megen erfaring i normale samfundsmæssige relationer, såvel som personligt i både synd og dyder.

Ja, du kan se, at jeg er ved at skrive en stillingsannonce. Måske skulle jeg indrykke den i Den Blå Avis! Hvem vil have en i luften frit svævende forkynder og sjælesørger, hvis eneste umistelige akkreditiv er, at han er præst efter Melkisedeks orden. Og som ikke vil finde sig i at blive skubbet urimeligt omkring i manegen af et menighedsråd.

Nu skal dette week-end-brev have en ende. Men lad mig lige slå en sidste lille sløjfe på det dér med Melkisedek. I præstevielsesritualet hedder det under biskoppens håndspålæggelse: *Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedec* [Du er præst i evighed efter Melkisedeks orden]. Det er, som du ved, taget fra Hebræerbrevet, med henvisning til historien om Abraham og Melkisedek. Det er først for nylig (så sent!) gået op for mig, i hvilken udstrækning Romerkirken skamrider præsteskabet og overskrider alle rimelige grænser i sin hang til kontrol med alting. Hermed mener jeg, at man fra højeste hold disponerer, som om de kirkelige myndigheder står over præsteskabet, som om præstestanden er en kirkelige kreation, over hvilken man er blevet bevilget guddommelige kontrol. Det er jo ganske enkelt dårlig teologi. Præstevielsen er et sakramente og udspringer direkte fra Gud. Den giver et umisteligt, uudsletteligt segl på sjælen, som forbliver også i evigheden, hedder det fra gammel tid. Én gang præst, altid præst.

Ikke desto mindre opererer Kirken med begrebet "laicering". At det almindelige katolske kirkefolk forstår dette som "afpræstning", er der ingen som helst tvivl om. Og det er forkert, teologisk holder det ingen vegne. Kirken kan ikke med baggrund i disciplinære regler - eller overhovedet med baggrund i noget som helst - afpræste en præst. Det er umuligt. Lige så lidt som man kan "afdøbe" et menneske, der én gang er blevet døbt.

Selvfølgelig kan Kirken stille nogle betingelser for at lade sig servicere af en præst. Således har Kirken ret til at kræve cølibat af alle sine præster, ikke blot af munke og ordensfolk. Om det er klogt, er et andet spørgsmål. Men selvfølgelig kan enhver biskop lave spilleregler for sine medarbejdere. Men det ligger udenfor biskoppens - inklusive den romerske biskops, ham primus inter pares-mandens - myndighed og mulighed at så at sige udslukke præstevielsens sakramente og dens guddommelige gnist.

Ikke desto mindre engagerer Kirkens myndighed sig i præcis dette sataniske ærinde, som intet har med den petrinske nøglemagt at gøre (Mt. 16.18). Det har aldrig været meningen med den magt, at den skulle bruges til at lukke og slukke for Guds lys. Det var dog fandens til misbrug!

Kirken kan lukke mig ude af det gode selskab, se til den anden side, når vi mødes på fortovet, udelukke enhver snak om at benytte mig som præst. Det er de i deres gode ret til at gøre, hvis de synes, ingen kan forbyde sådanne disciplinære tiltag inden for deres egen jurisdiktion. Men de kan ikke fjerne vielsens realitet og dens virkekraft, og det ligger uden for deres myndighed at forbyde en præst at virke uden for deres jurisdiktion. Det er grænseoverskridende magtmisbrug.

Nu det var det, ... [navn]. Du er en god katalysator for de små grå. Det skal du have tak for, og så iøvrigt hilse hjemme.

Vi høres ved
Finn

2. Hvem hører under hvem? Overhus og Underhus i troens verden.

(1. Kor. 3, in fine (1950-overs.))

Ordet "tilhører" opfattes af mange som et element i en myndighedstruktur. "Hun tilhører ham" er lig med, at "han har noget meget meget afgørende at sige over hende". Det er, hvad der ligger i 1. Kor. 3.4: "jeg tilhører Paulus, subsidiært Apollos" betyder, at jeg retter mig ind efter, hvad den ene, henholdsvis den anden har af vigtige ting at holde mig for øje. I forståelsen af ordet "tilhører" indføjes automatisk et myndighedsbegreb: jeg er indstillet på, at det er enten Paulus eller Apollos, der har myndighed til at fortælle mig, hvordan det hele rettelig skal forstås, og så må jeg vælge, hvilken af de to jeg vil acceptere som min myndighed, hvem af de to jeg skal rette mig ind efter og holde med, høre til. Hvoraf der så naturnødvendigt følger nogle splittelser og spektakel. For de to er jo ikke enige i alting.

Dette er en fuldstændig misforståelse, får vi at vide. For jeg tilhører ikke Paulus eller Apollos, helt tværtom, de tilhører begge mig. De er begge Guds gave til mig, så forskellige de nu kan være. Det indebærer ingen splittelse. Det er et spørgsmål, om hvor rummelig jeg selv synes, jeg kan være. De bringer begge Guds ting til mig, hver på deres måde. Der skal helst være plads til dem begge, og den side af sagen er noget, som jeg selv skal sørge for. Det er jo mig, de tilhører. Og hvis jeg ikke kan rumme dem begge, må jeg holde mig til den ene uden derfor at bekriige den anden. I Guds store hus er der god plads.

Vi bliver belært om, at der findes en graduering af tilhørsforhold. Og så får vi at vide, at den graduering tilgodeser os på en måde, der er så overraskende fordelagtig for os, at vi har svært ved at kapere det. Kan det nu passe? Vi får at vide, at intet mindre end det alt sammen er givet os, alt er vort, alt hvad verden indeholder og er, og nu også kirken, og Paulus selv og hvad hans er, Peter, klippemanden og hvad hans er, alt tilhører os, er dér for vores skyld. Alt er til for at tjene os. Og vi, ja vi tilhører Kristus.

Jovel. Derfor er det jo også, at biskoppen af Rom fra gammel tid kaldes "Guds tjeners tjener".

Men ikke desto meget mindre hvordan stemmer dette forbløffende vidsyn med den faktuelle virkelighed?

For os personligt bliver det jo et spørgsmål, om hvordan og i hvilken udstrækning vi tilhører Kristus - ikke et spørgsmål om hvorvidt og hvordan vi tilhører Kirken, for det forholder sig jo omvendt: Kirken, den tilhører jo os, som tilhører Kristus.

Helt indlysende er det for mange, at denne synsvinkel står i diametral modsætning til almen katolsk tankegang. Ikke blot romersk-katolsk, men al form for katolsk tænkning, såsom byzantinsk, russisk-orthodox, armensk, etiopisk eller hvad der nu kan nævnes af gamle kirkelige traditioner. I substansen trofast videreført af mangfoldige andre kirker og trossamfund efter reformationen. Her er altid forståelsen at

- Gud er øverst
- Kristus tilhører Gud
- Kirken tilhører Kristus
- De som tilhører Kirken, er døbt og står tilmeldt netop dér, hører derfor Kristus til,
- *og de som ikke hører til i det gode selskab, de er på Herrens mark, omend godt nok i en anden og mere moderne forstand ...*

Heraf så kommer splittelser, præcist som i menigheden i Korinth, for hvordan skal Kirken med stort K så defineres, og hvem har autoriteten til at definere, hvad Vor Herre selv mener om tingene?

Forbløffende, ja på en måde helt uforståeligt er denne i egentlig forstand bandsatte situation, for hvordan kan en så åbenlys og fundamental omvæltning af prioriteter overhovedet finde sted? ... blandt mennesker, som kun vil ét: en klar forståelse af Guds ord til os, og derpå følgende efterfølgelse? I 1. Korintherbrevs kapitel 3 står prioriteten som mejslet i granit for eftertiden, og alligevel gør man det stik modsatte, århundrede efter århundrede, årtusind efter årtusind, bytter helt åbenlyst om på prioriteterne 2 og 3, gør tre til to og to til tre. Og med hvilken effekt? Med præcis den virkning, som Paulus her peger på: splittelser, splid og kævl.

Hvordan skal du og jeg da forholde os til de eksisterende splittelser i kristendommen?

Vel som det første konstatere, at splittelserne er der. Således er den faktiske virkelighed. Det er jo også hvad Paulus selv konstaterer. Og dernæst overvej, hvordan vi kan tage Pauli fantastiske ord til os:

*Enhver har tjent således, som Gud har givet ham at tjene. Og alt hører jer til, hvad enten det er den ene eller den anden forkynder eller menighedstjener, eller klippe-
manden Peter, eller liv og død, eller det som er nu, eller det som skal komme. ALT
TILHØRER JER. Men I hører Kristus til, og Kristus hører Gud til. (1. Kor. 3.5 og 22-
23).*

Disse er ikke ord til kirkens folk, vedrørende deres myndighed over os. Det er *ord til os om forkyndernes, menighedstjenernes og nøglemagtens tjenerfunktion over for enhver, som vil vedkende sig Kristus.*